ÚZEMNÝ PLÁN REGIÓNU NITRIANSKEHO KRAJA

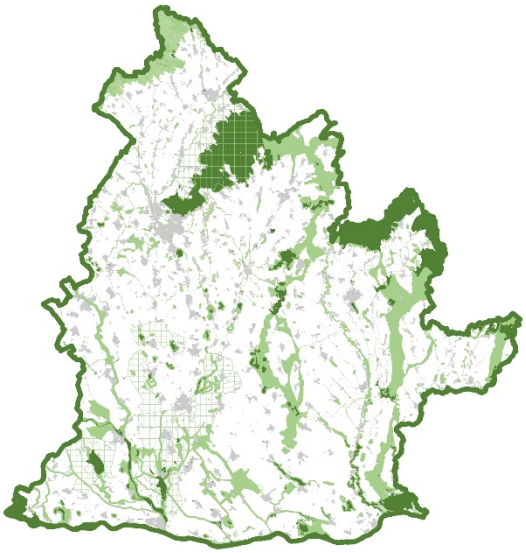
(ETAPA KONCEPT)

SPRÁVA O HODNOTENÍ STRATEGICKÉHO DOKUMENTU

podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie
a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

PRÍLOHA Č. 4

VŠEOBECNÉ ZÁVEREČNÉ ZHRNUTIE

November 2021

ZÁKLADNÉ ÚDAJE

Správa o hodnotení strategického dokumentu, ktorým je územnoplánovacia dokumentácia, podľa §9, ods. 5 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov je obstarávateľom predkladaná spolu so strategickým dokumentom, ktorým je Územný plán regiónu Nitrianskeho kraja (ďalej aj ako ÚP R NK) v etape koncept.

Vzhľadom na to sa predkladaná Správa o hodnotení odvoláva na niektoré textové časti a grafické prílohy vlastného strategického dokumentu.

Z dôvodu zjednodušenia orientácie sú vybrané grafické prílohy a časti textov o hodnotení prevzaté aj do predkladanej Správy zo strategického dokumentu.

Územné plány miest a obcí Nitrianskeho kraja búdu musieť tento strategický dokument po jeho schválení nie len rešpektovať v zmysle § 20 ods. (6) písm. a) Stavebného zákona, ale budú ho aj spodrobňovať na úrovni súboru geodetických a popisných informácií katastra nehnuteľností. Schvaľovanie územných plánov miest a obcí bude taktiež sprevádzať posudzovanie vplyvov na životné prostredie v zmysle Zákona č. 24/2006 Z. z.. Obdobne ako tento strategický dokument. Územný plán regiónu vytvára rámcové podmienky pre usmerňovanie priestorového rozvoja všetkých sídiel Nitrianskeho kraja.

Reálne vplyvy súvisiace s navrhovaným strategickým dokumentom sa prejavia až v súvislosti s možnou realizáciou činností a následne prevádzkou týchto aktivít, ktoré budú realizované v súlade s podmienkami strategického dokumentu až neskôr schválených územných plánov na lokálnej úrovni. Preto v tejto úrovni, ako aj etape poznania možno niektoré vplyvy určiť len rámcovo.

Adekvátne hodnotenie vplyvov na životné prostredie navrhovaných činností bude z pohľadu možných vplyvov na životné prostredie hodnotené až v procese posudzovania vplyvov navrhovaných činností na životné prostredie podľa § 18 Zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov.

Predkladaná správa o hodnotení je vyhotovená podľa osnovy danej prílohou č. 5 zákona č. 24/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov a podľa Rozsahu hodnotenia č. OU-NR-OSZP2-2020/025501-116 zo dňa 7.7.2020 určeného Okresným úradom Nitra, Odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie štátnej správy vôd a vybraných zložiek životného prostredia kraja, Štefánikova trieda 69, 949 01 Nitra.

Správa o hodnotení strategického dokumentu konceptu Územného plánu regiónu Nitrianskeho kraja pozostáva z piatich nasledovných častí, ktoré sú spracované ako samostatné elaboráty.

- Vlastný text Správy o hodnotení strategického dokumentu.
- Príloha 1 – Vyhodnotenie bodov rozsahu hodnotenia strategického dokumentu.
- Príloha 2 – Vyhodnotenie pripomienok zo stanovísk, ktoré boli k návrhu rozsahu hodnotenia doručené po termíne, na základe čoho sa nemohli stať súčasťou rozsahu hodnotenia.
- Príloha 3 – Vyhodnotenie stanovísk k oznámeniu o strategickom dokumente.
- Príloha 4 – Všeobecné záverečné zhrnutie.

Správa o hodnotení pozostáva z rovných 200 strán, do ktorých je integrovaných aj cca 25 grafických schém. Pozostáva zo základných údajov, údajov o priamych vplyvoch územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie vrátane zdravia a z komplexnej charakteristiky a hodnotenie vplyvov na životné prostredie vrátane zdravia. Prílohy 1 až 3 sú v tlačenej podobe zaradené na konci Správy o hodnotení a v digitálnej verzii publikované ako samostatné súbory. Príloha 4 je tlačená aj publikovaná samostatne.

OBSTARÁVATEĽ

Názov:	Nitriansky samosprávny kraj
Sídlo:	Rázusova 2A 949 01 Nitra
IČO:	37 861 298
Župan:	doc. Ing. Milan Belica, PhD.
Zodpovedný zástupca:	Ing. Martin Čaja vedúci odboru strategických činností
Kontaktná osoba:	Ing. Vladimír Čulík vedúci oddelenia územného plánovania a životného prostredia
	Ing. Tatiana Beláková odborný referent pre územné plánovanie

NITRIANSKY SAMOSPRÁVNY KRAJ

Nitriansky samosprávny kraj je ako obstarávateľ zároveň aj schvaľujúcim orgánom strategického dokumentu.

Strategický dokument schvaľuje Zastupiteľstvo Nitrianskeho samosprávneho kraja uznesením a záväznú časť vyhlasuje Všeobecne záväzným nariadením Nitrianskeho samosprávneho kraja.

SPRACOVATEĽ

Názov:	Inštitút priestorového plánovania
Sídlo:	Ľubľanská 1 831 02 Bratislava
IČO:	36 064 645
Predseda:	Ing. Ľubomír Macák
Hlavný riešiteľ ÚP R NK:	Ing. arch. Vojtech Hrdina, PhD. autorizovaný architekt Registračné číslo autorizácie: 0967 AA
Zodpovedný riešiteľ ÚP R NK:	Ing. Matúš Bizoň, PhD. autorizovaný architekt Registračné číslo autorizácie: 2539 AA
Zodpovedný riešiteľ SEA:	Ing. Michal Štiffel

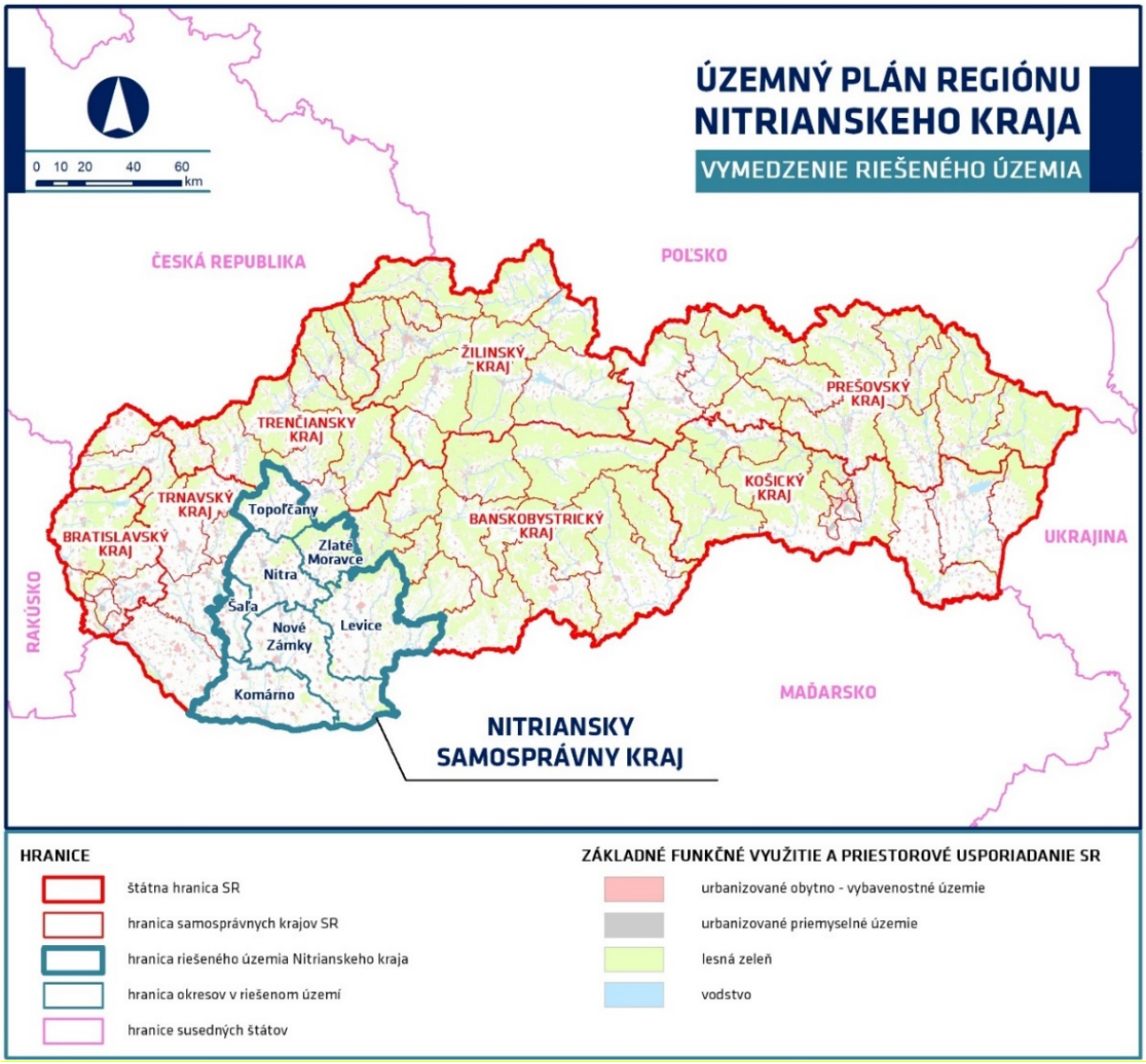
inštitút priestorového plánovania

Inštitút priestorového plánovania je ako spracovateľ Správy o hodnotení strategického dokumentu zároveň aj spracovateľom strategického dokumentu.

STRATEGICKÝ DOKUMENT

Strategickým dokumentom je Územný plán regiónu Nitrianskeho kraja (ďalej aj ako ÚP R NK) v etape koncept. Spracovaný je podľa platnej legislatívy SR, hlavne v zmysle §10 Stavebného zákona a §11 Vyhlášky o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácie v ich platnom znení. Znamená to, že obsahuje textovú a grafickú časť. Textová časť sa delí na smernú časť a záväznú časť. Pri tvorbe urbanistickej koncepcie sú navyše zohľadnené aj dokumenty, ktoré sa venujú dlhodobému vývoju štruktúry osídlenia kraja, či dokonca celej SR.

Dotknutými obcami sú všetky obce Nitrianskeho samosprávneho kraja. Nitriansky kraj pozostáva z 354 obcí. Štatút mesta má 16 obcí: Hurbanovo, Kolárovo, Komárno, Levice, Nitra, Nové Zámky, Nesvady, Šahy, Šaľa, Štúrovo, Šurany, Tlmače, Topoľčany, Vráble, Zlaté Moravce a Želiezovce.

Územný plán sa v zmysle § 21 ods. (1) Stavebného zákona spracováva v etape koncept vo variantoch. Schválené Zadanie stanovuje spracovanie dvoch variantov, ktoré budú formulovať rozdielne prístupy k usmerňovaniu územného rozvoja kraja.

VARIANTY RIEŠENIA STRATEGICKÉHO DOKUMENTU

Rozvoj sídelného systému je v strategickom dokumente definovaný a rozpracovaný do podoby dvoch variantov rozvoja urbanistickej koncepcie. Strategický dokument je tak spracovaný variantne a obsahuje:

POLYCENTRICKÝ VARIANT.

AUTOPROFILAČNÝ VARIANT.

Oba varianty vyjadrujú možnosti a dôsledky rôznej intenzity a formy suburbanizačných procesov, resp. koncentračných trendov vývoja spoločnosti, založenej na polycentrickej sústave sídelného systému kraja. Urbanistická koncepcia v oboch prípadoch zohľadňuje prepojenia na okolitý celoštátny a medzinárodný dopravno-sídelný systém. Využíva vlastné potenciály riešeného územia a vecne reaguje na identifikované problémy. Z metodického pohľadu aplikuje rôzne miery urbanistických intervencií.

Úlohou spracovania variantov urbanistickej koncepcie regiónu je poukázať na možné scenáre územného rozvoja kraja ako celku. Nejde pritom o exponovanie potenciálne vzniknuteľných scenárov územného rozvoja, ale o uvedomenie si synergického pôsobenia prebiehajúcich procesov, častokrát zdanlivo antagonistického charakteru:

- Zahusťovanie sídiel intenzifikáciou voľných plôch v sídle vs. plošné rozširovanie do prírodnej časti krajiny.
- Reurbanizácia hmotovo – priestorovej zástavby miest vs. suburbanizácia v polohe ich prirodzených satelitov.
- Ochrana všetkých prírodných zdrojov vs. podpora diverzifikovaného rozvoja hospodárstva.
- Zachovanie zelene sídla vs. minimalizácia záberov ornej pôdy.
- Mikroregionálna kooperácia obcí vs. voľnotrhová konkurencia sídiel.
- Koordinované znižovanie disparít vs. podpora autoprofilácie sídiel.
- Hierarchizovaná polycentrická sústava sídiel vs. autonómia miest s obcí.

POLYCENTRICKÝ VARIANT STRATEGICKÉHO DOKUMENTU

Strategický dokument aplikuje v polycentrickom variante rozvoja sídelnej štruktúry nasledovné urbanistické princípy:

- Lokalizovať vybavenostné, sociálne a pracoviskové funkcie vyvážene do všetkých geografických častí kraja, čím sa vytvoria rovnocenné príležitosti pre všetkých obyvateľov.
- Znížiť nepriaznivé životné podmienky v odľahlejších oblastiach regiónu a priblížiť úroveň života k tým najrozvinutejším.
- Eliminovať nepriaznivé marginalizačné procesy v kontexte cielenej podpory rozvoja.
- Vyvážiť prirodzenú polycentrickú štruktúru, zachytávajúcu aj odťažitejšie vidiecke priestory, čím sa dosiahne znižovanie nežiadúcich rozdielov kvality života obyvateľov kraja.
- Uvedomiť si, že s rovnomerným rozmiestnením sociálno – vybavenostnej infraštruktúry po celom území kraja klesne množstvo nevyhnutných každodenných ciest osobnou dopravou.
- Uplatniť princípy reurbanizácie a skvalitňovania priestorovej štruktúry miest a obcí .
- Identifikovať a podporiť významné rozvojové priestory regionálneho významu, ktoré budú katalyzátormi rozvoja kraja.
- Identifikovať a reštituovať osobité územia špeciálnych záujmov regionálneho významu, ktorý je potrebné, vzhľadom na svoje limitujúce až marginalizačné faktory rozvoja, venovať osobitú pozornosť.
- Rozvinúť decentralizovanú štruktúru osídlenia s fungujúcimi centrami a ich priľahlými oblasťami.
- Uprednostňovať v rozvoji cestnej dopravy sieť rýchlostných ciest.
- Podporiť diverzitu funkcií regiónu, pričom rôzne formy osídlenia budú komplexne využívať svoj územný potenciál územia.
- Považovať atraktívne činnosti premenlivého hospodárskeho trhu až ako sekundárne faktory rozvoja.

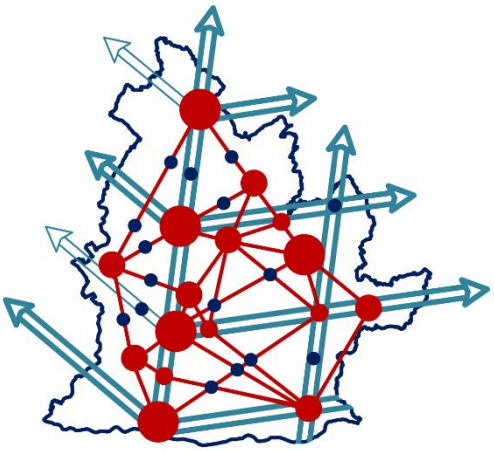
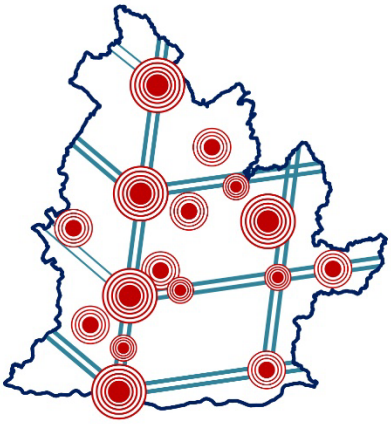
- Využiť predovšetkým zastavané územia obcí, existujúce, prípadne opustené areály výroby, ťažby, služieb a revitalizovať tak poškodené alebo nedostatočne využívané urbanizované územia typu brownfields.
- Podporovať pozitívne disparity jednotlivých mikroregiónov kraja.
- Podporovať verejné záujmy miest a obcí v otázkach formovania funkčne komplexného a priestorovo kvalitného prostredia.
- Považovať vymedzené rozvojové plochy miest a obcí ako globálny územný potenciál plošného rozvoja.
- Rešpektovať územie kraja ako celok pozostávajúci z citlivo udržiavanej prírodnej a efektívne urbanizovanej časti, v duchu záverov Európskeho dohovoru o krajine, zdôrazňujúceho význam a funkciu krajiny.
- Podporiť udržateľný rozvoj vidieka, ako hlavného nositeľa poľnohospodárskych a turistických aktivít.
- Rešpektovať princíp územnej diverzity, t.j. čím je sídelná štruktúra priestorovo a funkčne rozmanitejšia, tým je stabilnejšia a tiež krajšia.

AUTOPROFILAČNÝ VARIANT STRATEGICKÉHO DOKUMENTU

Strategický dokument aplikuje v autoprofilačnom variante rozvoja sídelnej štruktúry nasledovné urbanistické princípy:

- Ponechať kompetencie územného plánovania primárne mestám a obciam, vrátane delegovania zodpovednosti za regionálne urbanistické prejavy na lokálnu úroveň.
- Akceptovať, že ohniskami štruktúry osídlenia sú okresné mestá s ich suburbanizačnými satelitmi.
- Koordinovať územnú previazanosť rozvojových zámerov miest a obcí.
- Implementovať nadnárodné a celoštátne rozvojové materiály pre potreby rozvoja regiónu.
- Umocňovať koncentračné vplyvy prirodzených centier osídlenia.
- Uprednostňovať v rozvoji cestnej dopravy sieť ciest 1. triedy.
- Využiť územný priemet aktivít trhovej ekonomiky.
- Zohľadniť, že nové ohniská urbanizácie vznikajú v priamej nadväznosti na prirodzené regionálne centrá.
- Akceptovať, že vlastnícke práva k pozemkom je určujúci a často jediný moment pre vhodnosť lokalizácie investičných zámerov.
- Vytvoriť diverzifikovanú ponuku rozvojových plôch, čím sa na ekonomických princípoch v konečnom dôsledku znižujú ceny stavebných pozemkov.
- Považovať za jediné limity rozvoja len legislatívne predpisy, ochranné a bezpečnostné pásma a chránené územia podľa osobitých predpisov.
- Zohľadniť pôdu a prírodnú časť krajiny ako potenciál rozvoja urbanizácie.
- Akceptovať ekonomický prínos nových hospodárskych a logistických areálov, hoci je posudzovaný najmä z (krátkodobého) hľadiska tvorby pracovných miest, pričom otázne sú ich skutočné dlhodobé ekonomické efekty, vplyv na životné prostredie, na krajinu a klimatickú agendu.

POROVNANIE VARIANTOV STRATEGICKÉHO DOKUMENTU

POLYCENTRICKÝ VARIANT		AUTOPROFILAČNÝ VARIANT
		
Spodrobňuje hierarchizáciu centier osídlenia a rozvojových osí, stanovených podľa Koncepcie územného rozvoja Slovenska, definovaním ich regionálnych a mikroregionálnych úrovní.		Akceptuje hierarchizovanú štruktúru centier osídlenia, stanovenú podľa Koncepcie územného rozvoja Slovenska, ako východisko formovania sídelnej štruktúry kraja.
Zameriava sa na optimalizáciu funkčno - prevádzkových vzťahov a väzieb medzi sídlami.		Podporuje plošný rozvoj všetkých sídiel, s cieľom vyrovnávania disparít.
Využíva predovšetkým princípy reurbanizácie sídiel, t. j. skvalitňovanie a zahusťovanie vnútorných priestorov.		Ponecháva rozmanitú suburbanizáciu, t. j. funkčno – priestorovú expanziu sídiel.
Stanovuje hierarchizovanú štruktúru sídiel, založenú na vyváženej koncentrácii funkcií v zmysle usporiadanej polycentrickej sústavy.		Podporuje lokálnu autonómiu rozvoja sídiel, založenú na exploatačnom rozptyle funkcií.
Kladie do popredia celoregionálne záujmy rozvoja kraja, ako vyváženého celku.		Využíva autoprofilačné mechanizmy rozvoja sídiel a ich postupnú exploatáciu.
Na základe princípov udržateľného rozvoja vytvára podmienky pre kvalitnú priestorovú organizáciu na báze podpory lokálnych potenciálov sídiel.		Kumuláciou schválených územných plánov miest a obcí kraja premieta lokálne podmienky aditívne aj do koncepcie rozvoja regiónu.
Uprednostňuje princípy urbanistických intervencií a regulačných mechanizmov rozvoja funkčného využitia a priestorového usporiadania.		Uprednostňuje hospodárske a socio - ekonomické mechanizmy, ovplyvňujúce priestorový rozvoj.
Stanovuje koordinovaný priestorový rozvoj, s minimalizáciou zásahov do krajiny.		Považuje chránené časti krajiny a ochranné pásma ako hlavné determinanty priestorového rozvoja.
Odporúča alokovať aktivity hospodárstva, vybavenosti a infraštruktúry na princípoch udržateľného rozvoja, s cieľom rovnomerného a dostupného pokrytia územia kraja.		Akceptuje intenzifikáciu všetkých aktivít hospodárstva, vybavenosti a infraštruktúry, ako komplementárnych subdodávok socio-ekonomického charakteru.
Aplikuje usmerňujúce spôsoby územného rozvoja, vzhľadom na potrebu dosahovania environmentálne prijateľného a udržateľného rozvoja.		Saturuje široké požiadavky voľnotrhovej ekonomiky, ako progresívneho nástroja územného rozvoja.

ZÁVÄZNÁ ČASŤ STRATEGICKÉHO DOKUMENTU

Pod výsledkom územného plánu regiónu treba chápať primárne záväznú časť. Tá obsahuje záväzné zásady a regulatívy územného rozvoja, ktoré sa vyhlasujú prostredníctvom Všeobecne záväzného nariadenia Nitrianskeho samosprávneho kraja, čím nadobúdajú v riešenom území charakter zákona. Koncept strategického dokumentu obsahuje návrh Záväznej časti, v ktorej sú stanovené záväzné zásady a regulatívy územného rozvoja Nitrianskeho kraja v nasledovných 16 oblastiach, pričom sú navyše aj osobitne uvedené verejnoprospešné stavby pod č. 17:

1. Zásady a regulatívy koncepcie rozvoja regiónu v širších vzťahoch a súvislostiach.
2. Zásady a regulatívy štruktúry osídlenia.
3. Zásady a regulatívy využitia potenciálu územia.
4. Zásady a regulatívy priestorového usporiadania a zásady funkčného využívania územia z hľadiska rozvoja urbanizácie.
5. Zásady a regulatívy ochrany prírody, tvorby krajiny a vytvárania a udržiavania ekologickej stability.
6. Zásady a regulatívy starostlivosti o životné prostredie.
7. Zásady a regulatívy adaptácie prostredia na klimatické zmeny.
8. Zásady a regulatívy zachovania a prezentácie kultúrneho dedičstva.
9. Zásady a regulatívy rozvoja hospodárstva.
10. Zásady a regulatívy rozvoja bývania, občianskej vybavenosti a sociálnej infraštruktúry.
11. Zásady a regulatívy využívania prírodných zdrojov.
12. Zásady a regulatívy rozvoja rekreácie, cestovného ruchu a kúpeľníctva.
13. Zásady a regulatívy verejného dopravného vybavenia.
14. Zásady a regulatívy verejného technického vybavenia.
15. Návrh na vymedzenie významných rozvojových priestorov, území špeciálnych záujmov regionálneho významu.
16. Stanovenia chránených častí krajiny.
17. Zoznam verejnoprospešných stavieb.

Na úrovni územnoplánovacej dokumentácie regiónu samosprávneho kraja možno opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie definovať len rámcovo v podobe formulovaných regulatívov a zásad.

VYHODNOTENIE VPLYVOV STRATEGICKÉHO DOKUMENTU NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

VARIANT 0 (NULOVÝ VARIANT)

Vyššie uvedené varianty strategického dokumentu sa v zmysle Rozsahu hodnotenia porovnávajú s tzv. Variantom 0 (nulový variant). Variant 0 predstavuje stav, ktorý by nastal, ak by sa strategický dokument neprijal. V tomto prípade by aj naďalej ostal v platnosti územný plán regiónu Nitrianskeho samosprávneho kraja z roku 2012 v znení Zmien a doplnkov č. 1 z roku 2015. Variant 0 je tak de facto dnes platný územný plán regiónu v znení ZaD 1, ktorý bol viackrát prerokovaný (pro oznámení o začatí obstarávania, pri návrhu zadania, pri koncepte, ako aj pri návrhu), rovnako posúdený v rámci vplyvov na životné prostredie ako tento strategický dokument a v zmysle zákona riadne schválený.

Vzhľadom na doterajší prirodzený časový vývoj územného rozvoja kraja Variant 0 fenomény novodobých požiadaviek klimatickej agendy, požiadaviek rozvoja krajiny a iných aktuálnych a do budúcna nevyhnutných aktivít nezohľadňuje dostatočne. Súčasný stav v sídlenom systéme a urbanizácii krajiny je potrebné v ďalšom období prehodnotiť v zmysle uvedených agend a nie je žiaduce ho ponechať v súčasnom stave aj voči predpokladaným ekonomickým a sociálnym požiadavkám, ktoré sú pre budúcnosť známe už v súčasnosti. Sústrediť sa preto treba na nový strategický dokument, ktorý ponúka polycentrický a autoprofilačný variant urbanistickej koncepcie územného rozvoja kraja.

VPLYVY PRESAHUJÚCE ŠTÁTNE HRANICE

Územnoplánovacia dokumentácia nestanovuje zámery, ktoré by mohli mať priame vplyvy presahujúce štátne hranice so susedným Maďarskom, okrem bilaterálne skôr dohodnutých aktivít. Strategický dokument nebude mať vplyvy presahujúce štátne hranice.

ÚDAJE O PREDPOKLADANÝCH VPLYVOV ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

V zmysle prerokovaného a schváleného Zadania tohto územného plánu sa grafická časť strategického dokumentu spracováva v podrobnosti mierke 1 : 50 000. V mierke 1 : 50 000 predstavuje 1 cm na mape 500 metrov v skutočnosti. V rámci zachovania čitateľnosti a prehľadnosti, ako aj podrobnosti územného plánovania na regionálnej úrovni, sú na takto detailnom mapovom diele vykresliteľné plochy o výmere aspoň 2 mm^2. Týmto prepočtom sú tak z územných plánov miest a obcí do územného plánu regiónu zapracovateľné nové plochy o výmere minimálne 4,0 ha, t.j. aspoň 200 x 200 metrov v skutočnosti. Keď túto skutočnosť umocníme o predpoklad, že rozvoj funkčného využitia a priestorového usporiadania majú v zmysle Zákona o obecnom zriadení v kompetencii sídla, dá sa tvrdiť, že ÚP R NK žiadne nové plochy nenavrhuje. Schválené územné plány miest a obcí v Nitrianskom kraji sú pre spracovanie územného plánu regiónu východiskové, a sú pri jeho spracovaní zohľadnené a rešpektované v oboch variantoch urbanistickej koncepcie. Na strane druhej, územné plány obcí musia byť v súlade so záväznou časťou nadradenej dokumentácie, t.j. s územným plánom regiónu. Tým vzniká určitý cyklický proces, ktorý je potrebné vnímať aj pri posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

ÚP R NK stanovuje koridory pre možné budúce trasovania líniových stavieb dopravy a technickej infraštruktúry. Tieto návrhy preberá zo známych rozvojových zámerov, od podkladov príslušných orgánov, ako aj zo záverov a odporúčaní podporných štúdií uskutočniteľnosti či realizovateľnosti. Na území regiónu tieto urbanistické podklady pritom vo variantoch citlivo zosúlaďuje.

Rozpracovanie a spodrobnennie stanovených rozvojových zámerov v územných plánoch miest a obcí, pre ktoré predkladaný koncept územného plánu regiónu vytvára územno-technické predpoklady, resp. ich neskoršia vlastná realizácia, musí byť postupne konkretizované a spodrobňované na kataster nehnuteľností sídiel kraja. Pri budúcich územnoplánovacích činnostiach miest a obcí v kraji sa musia taktiež zabezpečiť vyhodnotenia vplyvov na životné prostredie, na základe posúdenia konkrétnych dokumentácií

v konkrétnych lokálnych podmienkach. Reálne vplyvy súvisiace s navrhovanou územnoplánovacou dokumentáciou regiónu sa prejavia až v súvislosti so spodrobnením rozvojových zámerov v územných plánoch miest a obcí, resp. až s neskorším umiestňovaním stavieb, resp. realizáciou zámerov. V tejto regionálnej úrovni a v tejto etape poznania možno preto vplyvy určiť len rámcovo. Podrobnejšie hodnotenie vplyvov na životné prostredie bude spojené s nižšími stupňami územnoplánovacej i projektovej dokumentácie, z ktorých najvýznamnejšie činnosti budú z pohľadu možných vplyvov na životné prostredie hodnotené v procesoch posudzovania vplyvov na životné prostredie SEA alebo EIA.

Územnoplánovacia dokumentácia vytvára predpoklady pre rozvoj územia, ktoré smerujú k hierarchizácií centier osídlenia a ich optimalizovanému dopravnému prepojeniu. Regionálna koncepcia je totiž založená na polycentrickej sústave osídlenia. Definuje štyri úrovne sídiel. Centrá osídlenia národného významu (9 sídiel), nadregionálneho významu (7 sídiel) a regionálneho významu (71 sídiel) a k nim integrujúce ostatné osídlenie kraja (267 obcí). Každá z 354 sídiel kraja prislúcha do jednej z hierarchizovaných úrovní centier osídlenia, resp. do skupín osídlenia, ktoré sú na regionálnej úrovni definované v nadväznosti na Koncepciu územného rozvoja Slovenska. V záväznej časti strategického dokumentu sú osobitne formulované úlohy a ciele pre každú úroveň centier osídlenia.

Sídelné centrá preberajú na seba hospodárske, sociálne, vedecké a kultúrne úlohy, ktoré presahujú ich miestne potreby. Rozlišujú sa medzi špecializovanými vyššími potrebami, vyššími potrebami a základnými potrebami. Sídelné centrá by mali plniť túto funkciu pre svoje vlastné obyvateľstvo, ako aj pre obyvateľstvo v určitej spádovej oblasti. Podstatou sídelných centier je zaručiť na ľahko prístupnom mieste zoskupenie zariadení potrebných pre život obyvateľov a zabezpečovať tak podmienky kvalitného sídleného prostredia.

Vymedzené centrá osídlenia zabezpečujú vybavenostné potreby aj pre okolité obce. Takýmto koncentračno-dostredivým vplyvom centra na okolitú štruktúru sídiel vznikajú ich spádové oblasti, ktoré možno považovať za základný predpoklad posilňovania vzniku integrovaných zoskupení sídiel. Vymedzenie centier osídlenia sa v tomto smere usiluje podporiť tvorbu integrovaných sídlených zoskupení, ktorých koncentračným jadrom je práve dané centrum. V jeho okolí vzniká atrakčné územie, t.j. prirodzené spádové územie. Minimalizujú sa tak každodenné cesty za vybavenosťou, čím sa zníži produkcia skleníkových plynov, a tým sa posilní lokálne (mikroklimatické) životné prostredie.

Územia a koridory pre zámery dopravných stavieb sú formované predovšetkým v kontexte dopravného dopytu tam, kde sú nie len ekologicky akceptovateľné, ale aj dopravne významné, no najmä urbanisticky prínosné. V neskoršej etape výstavby prinesú síce záťaž najmä hukom a prašnosťou spôsobenú predovšetkým pohybom stavebných mechanizmov, no v konečnom dôsledku povedú k efektívnejšej dopravnej obsluhe. Nové dopravné trasy prinesú aj nové rozvojové možnosti. Zmenami dopravných pomerov v etape prevádzky príde k odľahčeniu dopravného zaťaženia intravilánov najviac zaťažených obcí.

Priame vplyvy na obyvateľstvo budú spojené až s realizáciou alebo prevádzkou budov a stavieb podľa územnoplánovacej dokumentácie miest a obcí, kde bude možné v prípade potreby aplikovať aj efektívne nápravné, či kompenzačné opatrenia. V zmysle zákona o obecnom zriadení majú pri tvorbe územných plánov lokálne samosprávy stále ruky rozviazané.

SUMARIZÁCIA PREDPOKLADANÝCH VPLYVOV ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Z hľadiska environmentálnych dôsledkov pri implementácii stanoveného riešenia Územného plánu regiónu Nitrianskeho kraja možno očakávať:

- Zníženie negatívnych vplyvov dopravy na životné prostredie vzhľadom k navrhovanému riešeniu, najmä hlavných dopravných trás mimo zastavaných území miest a obcí.
- Odstránenie alebo eliminácia starých environmentálnych záťaží požadovanou rekultiváciou zasiahnutých území, ako aj preferovanie opätovného využívania poškodených urbanizovaných území typu brownfield.
- Zníženie tlaku na ďalšiu urbanizáciu krajinného prostredia, najmä navrhovanou formou tvorby sídelných štruktúr (vyvážený polycentrický koncept rozvoja centier osídlenia, koncentrovaná dekoncentrácia vyššej vybavenostnej, jasné stanovenie rozvojových osí, vytváranie integrovaných

sídelných zoskupení, umiernenie plošnej exploatácie v kontexte regresívneho počtu obyvateľov a pod.).

- Zlepšenie životného prostredia (návrh cyklistických trás, integrácia verejnej dopravy, minimalizácia každodenných ciest osobným automobilom, podpora koľajovej dopravy, systém rekreačných celkov, rozvoj športovo-rekreačných zariadení).
- Vytváranie predpokladov pre ochranu a rozvoj prvkov R-ÚSES, ako aj predpoklady dotvorenie prvkov M-ÚSES formou interakčných prvkov.
- Vo voľnej krajine podporovanie a ochranu nosných prvkov jej estetickej kvality a typického charakteru – prirodzené lesné porasty, aluviálne lúky, nelesnú drevinovú vegetáciu v poľnohospodárskej krajine v podobe remízok, medzí, stromoradí, ako aj mokrade a vodné toky s brehovými porastmi.
- Bezprecedentné zvýšenie pozornosti k ochrane vodných zdrojov, zabezpečenie rekonštrukcie a dobudovanie kanalizácií a čistiarenských kapacít, vrátane hydromeliorácií.
- Prísna ochrana kvalitnej ornej pôdy Podunajskej nížiny.
- V separovanom zbere požadované využitie využiteľných zložiek s cieľom znížiť množstvo komunálneho odpadu a množstvo odpadu ukladaného na skládky.
- Osobitá pozornosť je venovaná prebiehajúcim klimatickým zmenám, ktorá je integrovaná prierezovo do všetkých kapitol strategického dokumentu.

VPLYVY NA CHRÁNENÉ ÚZEMIA

Územný plán sa na regionálnej úrovni spracováva v podrobnosti mierky 1: 50 000, k čomu prislúcha aj detail poznania. Zhodnotenie dopadov na chránené územia ochrany prírody a krajiny, ako aj na spoločnú európsku sieť chránených území Natura 2000, je tak možné len expertne odhadnúť. Navyše strategický dokument nenavrhuje žiadnu novú plochu pre rozvoj urbanizácie. Funkčné využitie a priestorové usporiadanie preberá z územných plánov miest a obcí. Plochy pritom generalizuje v kontexte zákonom požadovanej mierky spracovania regionálnej úrovne plánovania.

Negatívne vplyvy na chránené územia možno rámcovo predpokladať u aktivít strategického dokumentu zameraných na dopravu. Zámery líniových stavieb dopravy a technickej infraštruktúry však preberá na základe známych rozvojových zámerov, ktoré podliehajú osobitnému posudzovaniu vplyvov na životné prostredie. Taktiež prihliada na závery a odporúčania štúdií realizovateľnosti a štúdií uskutočniteľnosti. Okrem cestných komunikácií možno vplyvy na chránené územia predpokladať aj pri budovaní vodných ciest. Žiadne vlastné rozvojové zámery, plošného ani líniového charakteru, na území so zvýšeným stupňom územnej ochrany strategický dokument ÚP R NK nenavrhuje.

Vplyvy na chránené územia sú spojené hlavne s budovaním cestnej siete, ktorá je často vedená v dotyku s týmito územiami, resp. ojedinele do nich aj priamo zasahujú, ako aj rozvojom rekreačných aktivít, ktoré sú často umiestňované v územiach, kde je vyššia koncentrácia zachovaných významných krajinných prvkov. Úpravou alebo rekonštrukciou cestných komunikácií sa môžu prejaviť niektoré nepriame alebo sporadicky aj priame vplyvy na chránené územia.

Okrem vplyvov na chránené územia (maloplošné, veľkoplošné a sústavy území NATURA 2000) je nutné zdôrazniť, že realizácia navrhovaných aktivít, a to nielen cestných komunikácií, ale všetkých druhov aktivít, môže mať vplyv aj na prvky územného systému ekologickej stability (ÚSES). Určité zásahy zrejme budú do štruktúry biokoridorov, ktoré sú predstavované vodnými tokmi, ich brehovými porastami a prípadne ďalšou okolitou vegetáciou. Na území navrhovaných zámerov, ako aj v rámci existujúcich funkčných plôch, je preto potrebné rešpektovať brehovú vegetáciu vodných tokov, plniacu funkciu biokoridorov.

Konkrétne vplyvy na územným systém ekologickej stability však nie je možné objektívne vyhodnotiť. Priemet skladobných prvkov RÚSES je vo fáze konceptu územného plánu zapracovaný v zmysle metodiky nových RÚSES-ov okresov Nitra, Topoľčany, Levice, Zlaté Moravce, Šaľa, Nové Zámky a Komárno (ESPRIT s.r.o.). K dátumu spracovania konceptu ÚP R NK neboli ešte schválené RÚSES-y všetkých siedmich okresov. Tieto aktualizované dokumentácie RÚSES jednotlivých okresov Nitrianskeho kraja tak boli iba v procese schvaľovania. Na základne verejného prerokovania konceptu ÚP R NK, ako aj v kontexte stavu nových RÚSES-ov, a samozrejme podľa posúdenia vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie, budú právoplatne schválené verzie premietnuté v nasledujúcej etape, ktorou bude Návrh ÚP R NK.

Až v tejto fáze bude možné objektívne vyhodnotiť vplyvy na prvky RÚSES a po dohode s príslušnými orgánmi ochrany prírody dopravovať aj prípadné preventívne, eliminačné či kompenzačné opatrenia.

Vzhľadom na rozsiahlosť posudzovaného územia regiónu a rámcový charakter návrhov realizácie jednotlivých aktivít, navrhovaných v koncepte územného plánu Nitrianskeho samosprávneho kraja, nie je možné nateraz vyhodnotiť konkrétne vplyvy na dotknuté chránené územia, územia európskeho významu, chránené vtáčie územia, či prvky ÚSES. Tieto vplyvy bude potrebné vyhodnotiť samostatne pre každú aktivitu zvlášť v procese posudzovania vplyvov v zmysle Zákona NR SR č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a postupovať pri tom v zmysle Zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov a ďalších súvisiacich predpisov.

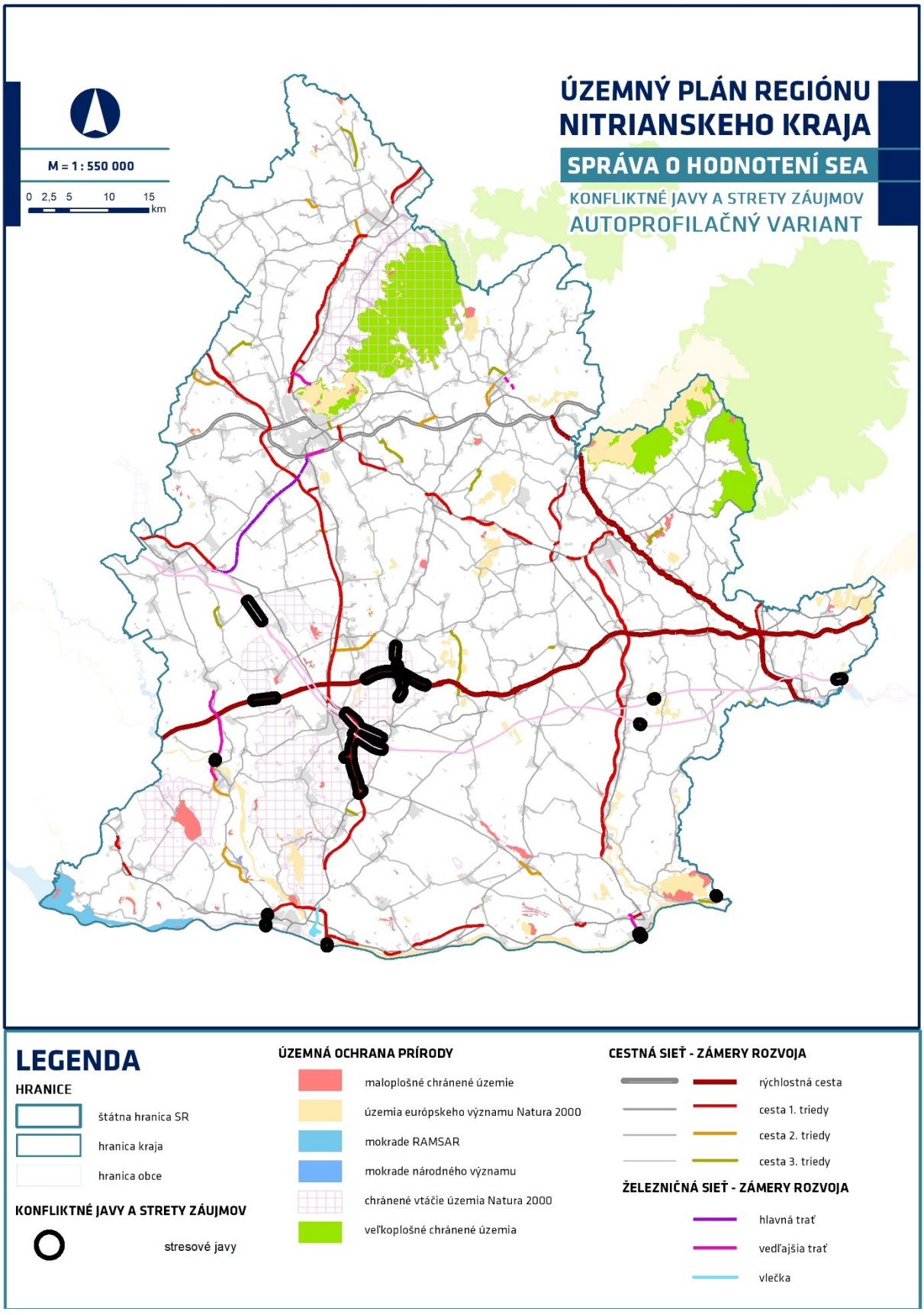
Záväzná časť strategického dokumentu sa pritom usiluje vytvoriť územnotechnický rámec pre pozitívne ovplyvňovanie kvality životného prostredia, ako aj pre ochranu prírody a krajiny, pričom pozitívne ovplyvní i tvoriacu sa kostru územného systému ekologickej stability siedmich okresov kraja.

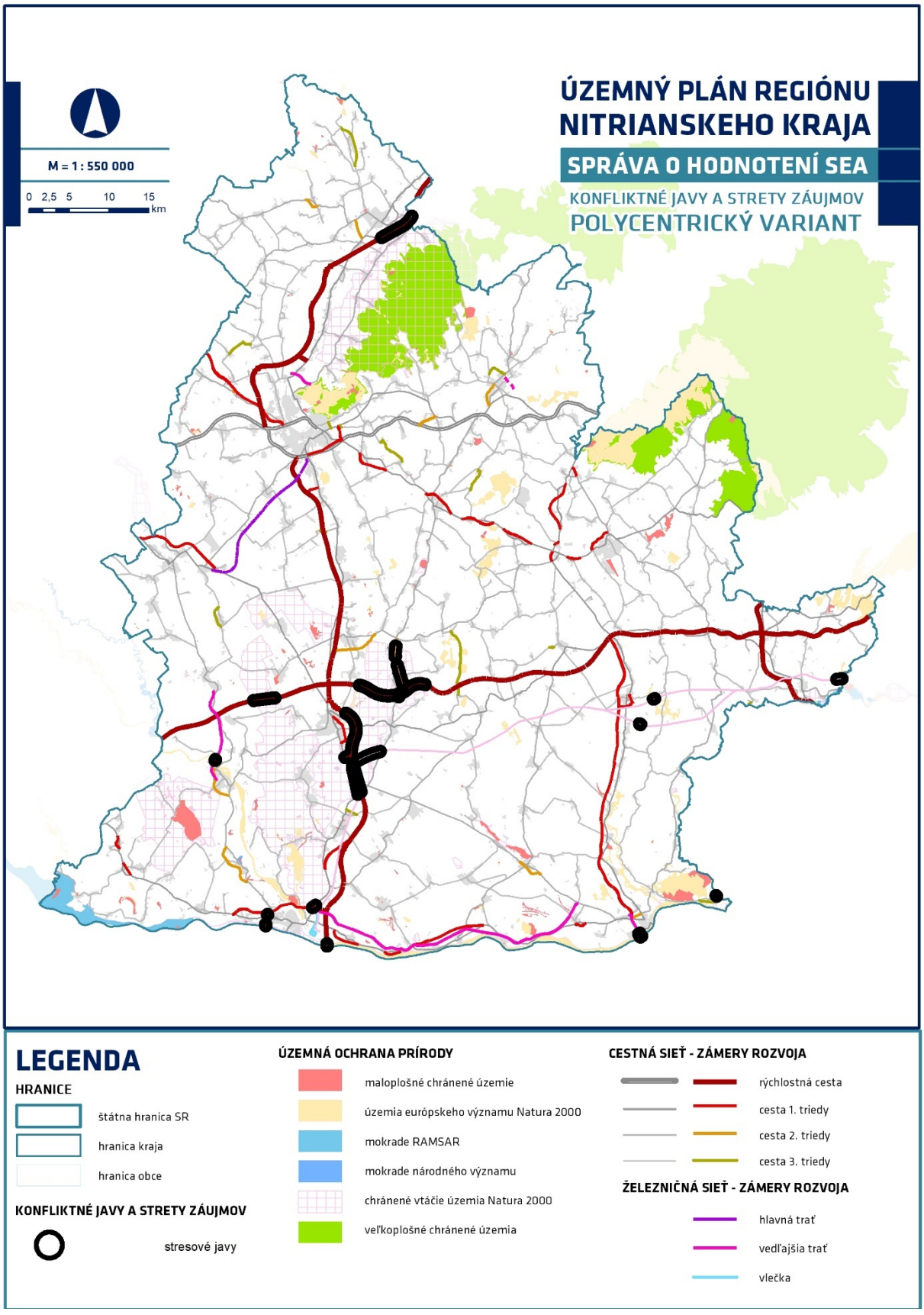
KONFLIKTNÉ BODY A STRETY ZÁUJMOV

V strategickom dokumente sú identifikované nasledovné zámery, ktoré sú lokalizované v priestoroch území územnej ochrany prírody, ako aj v rámci priestorov sústavy NATURA 2000:

- Cesta I/64 v priestore SKCHVU007 Dunajské Luhy, ako východné premostenie rieky Dunaj na území mesta Komárno.
- Cesta I/64 v priestore SKCHVU007 Dunajské Luhy, ako západné premostenie rieky Dunaj na území mesta Komárno.
- Cesta I/64 v priestore SKUEV0010 Komárňanské slanisko, ktorého vymedzenie je takmer totožné s rovnomenným chráneným areálom (CHA), ako severný obchvat mesta Komárno.
- Cesta I/76 v priestore SKCHVU007 Dunajské Luhy, ako premostenie rieky Dunaj na území mesta Štúrovo.
- Nová železničná trať v priestore SKCHVU007 Dunajské Luhy, ako premostenie rieky Dunaj na území mesta Štúrovo.
- Cesta III/1515 v priestoroch SKUEV0824 Dolný tok Ipľa a SKUEV0393 Dunaj ako premostenie rieky Ipeľ na území obce Chľaba.
- Širokorozchodná železničná trať v priestoroch SKUEV0865 Rataj na území mesta Šahy.
- Širokorozchodná železničná trať v priestoroch SKUE0129 Cerovina na hranici obcí Sikenica a Želiezovce
- Širokorozchodná železničná trať v priestoroch SKUE2272 Vozokanský luh na území obce Hronovce.
- Širokorozchodná železničná trať v priestoroch SKCHVU Dolné Považie na územiach mesta Nové Zámky a obcí Bajč, Dvory nad Žitavou a Tvrdošovce.
- Rýchlostná cesta R7 v priestoroch SKCHVU Dolné Považie na území mesta Palárikovo a obcí Bánov, Bešeňov a Veľké Lovce.
- Rýchlostná cesta R7 premostením potoka Chrenovka na hranici obcí Bánov a Bešeňov, ktorý je definovaný ako prírodná pamiatka s názvom Potok Chrenovka. V tomto úseku má však R7 záverečné stanovisko EIA.
- Cesta I/64 v priestoroch SKCHVU Dolné Považie na územiach mesta Komárno, Nové Zámky a obce Bajč.
- Cesta I/64 v priestoroch SKCHVU031 Tribeč na území mesta Topoľčany a obcí Solčany, Práznovce.
- Železničné spojenie v priestoroch SKUEV0822 Malý Dunaj na hranici mesta Kolárovo a a obce Dedina Mládeže.
- Cesta II/511 v priestoroch SKCHVU Dolné Považie na územiach obcí Bajč, Bešeňov a Dolný Ohaj.

Z hľadiska porovnania konfliktných javov, resp. stretov rozvojových zámerov s územiami ochrany prírody sú oba varianty strategického dokumentu porovnateľné. Priestorové vymedzenie týchto konfliktových bodov ilustrujú nasledovné schémy.

ÚZEMNÝ PLÁN REGIÓNU NITRIANSKEHO KRAJA
SPRÁVA O HODNOTENÍ SEA
KONFLIKTNÉ JAVY A STRETY ZÁUJMOV
AUTOPROFILAČNÝ VARIANT
M = 1 : 550 000
0 2,5 5 10 15 km
LEGENDA
HRANICE
štátna hranica SR
hranica kraja
hranica obce
KONFLIKTNÉ JAVY A STRETY ZÁUJMOV
stresové javy
ÚZEMNÁ OCHRANA PRÍRODY
maloplošné chránené územie
územia európskeho významu Natura 2000
mokrade RAMSAR
mokrade národného významu
chránené vtáčie územia Natura 2000
veľkoplošné chránené územia
CESTNÁ SIEŤ - ZÁMERY ROZVOJA
rýchlostná cesta
cesta 1. triedy
cesta 2. triedy
cesta 3. triedy
ŽELEZNIČNÁ SIEŤ - ZÁMERY ROZVOJA
hlavná trať
vedľajšia trať
vlečka

ÚZEMNÝ PLÁN REGIÓNU NITRIANSKEHO KRAJA
SPRÁVA O HODNOTENÍ SEA
KONFLIKTNÉ JAVY A STRETY ZÁUJMOV
POLYCENTRICKÝ VARIANT
M = 1 : 550 000
0 2,5 5 10 15 km
LEGENDA
HRANICE
štátna hranica SR
hranica kraja
hranica obce
KONFLIKTNÉ JAVY A STRETY ZÁUJMOV
stresové javy
ÚZEMNÁ OCHRANA PRÍRODY
maloplošné chránené územie
územia európskeho významu Natura 2000
mokrade RAMSAR
mokrade národného významu
chránené vtáčie územia Natura 2000
veľkoplošné chránené územia
CESTNÁ SIEŤ - ZÁMERY ROZVOJA
rýchlostná cesta
cesta 1. triedy
cesta 2. triedy
cesta 3. triedy
ŽELEZNIČNÁ SIEŤ - ZÁMERY ROZVOJA
hlavná trať
vedľajšia trať
vlečka

KOMPLEXNÉ POSÚDENIE OČAKÁVANÝCH VPLYVOV Z HĽADISKA ICH VÝZNAMNOSTI, VZÁJOMNÝCH VZŤAHOV

Hodnotenie environmentálnych dôsledkov koncepcie rozvoja:

- Prebiehajúca klimatická zmena je základnou tézou formovania urbanistickej koncepcie, pričom je prierezovo integrovaná do všetkých oblastí priestorového rozvoja. Jej význam je navyše zhrnutý aj v samostatnej kapitole.
- Orná pôda je významný rozvojový determinant, určený na poľno-hospodárske účely, potravinovú produkciu a tiež tvorbu pracovných príležitostí a agrorezorte. Nové zábery pôdy sú podmienené odôvodniteľnými zámermi verejnoprospešného charakteru a tiež je jasne stanovená podpora prednostného revitalizovania brownfieldov.
- Ochrana podzemných zásob pitnej vody predstavuje jeden z naj-významnejších determinantov rozvoja.
- Protipovodňová ochrana je jeden z rozhodujúcich faktorov rozvoja nadregionálneho významu.
- Koncepciou rozvoja sídelnej i krajinnej zelene, s využitím vodných plôch, podporuje nie len mitigačné opatrenia klimatickej krízy, ale na princípoch Európskeho dohovoru o krajine vyvára navyše záväzný predpoklad pre formovanie ekologicky stabilnejšej a esteticky príjemnejšej krajiny.
- Nízkouhlíkové hospodárstvo a ekologizácia dopravy majú síce primárne organizačný charakter, avšak územné priemety plôch hospodárstva, či trasovanie dopravných koridorov všetkých druhov a foriem dopravy usmerňuje prostredníctvom adekvátnych zásad a záväzných regulatívov.

Hodnotenie ekonomických dôsledkov koncepcie rozvoja:

- Podporou vysokého školstva, kultúry a umenia vytvára predpoklad pre stimuláciu rozvoja kreatívneho priemyslu s vysokou pridanou hodnotou.
- Zdôrazňovaním kvalitnej ornej pôdy Podunajskej nížiny ako hospodárskeho katalyzátora tvorby pracovných príležitostí v poľnohospodárstve, umocňuje aj jej ekonomický význam.
- S postupnou transformáciou spoločnosti smerom k vedomostne založenej, či informačnej spoločnosti, sa riešenie územného plánu snaží podporovať územné predpoklady pre vznik kreatívnych a inovatívnych foriem terciárneho a kvartérneho sektora hospodárstva.
- Ochrannými územno-technickými mechanizmami vytvára územný plán predpoklad pre vznik nových pracovných príležitostí v segmente tvorby, či starostlivosti o krajinu alebo v rámci výsadby a údržby zelene.
- Usiluje sa previazať územnotechnické opatrenia s nástrojmi regionálnej politiky. Zdôrazňuje tak pozíciu vyššieho územného celku ako rozhodujúceho partnera, ktorý môže stimulačnými opatreniami usmerňovať rozvoj kraja do požadovaných lokalít alebo podporovať opätovné využívanie niektorých poškodených urbanizovaných území.
- Územný plán nie je realizačným plánom, ale na regionálnej úrovni skôr koncepciou územného rozvoja regiónu. Ekonomické dôsledky je tak možné vyjadriť len nepriamo.

Hodnotenie sociálnych dôsledkov koncepcie rozvoja:

- Urbanistické riešenie na princípe subsidiarity vytvára predpoklady pre flexibilné reagovanie na rôznu dynamiku demografického vývoja a migrácie tým, že počíta s výraznými rezervami rozvojových plôch v mestách a obciach kraja, aj v prípade výraznejšieho prerozdelenia obyvateľov, zároveň vytvára predpoklady pre vytvorenie subregionálnych častí tak, aby sa v plnej miere zachovali črty a charakter historicky formovaných sídlených sústav.
- Na princípe vyváženého polycentrického systému osídlenia, tvoreného na základe stanovenia regionálnych centier osídlenia, sa dosahuje aj rovnomerné pokrytie regiónu službami, vybavenosťou a sociálnou starostlivosťou.

Hodnotenie územno-technických dôsledkov koncepcie rozvoja:

- Navrhovaná urbanistická koncepcia vytvára predpoklad pre rozvoj regionálnych častí, koncentrovaných do hlavných rozvojových ťažísk osídlenia, vychádzajúcich z existujúcich

priestorových daností a možností rozvoja, vrátane stanovenia vyvážene usporiadaných regionálnych centier osídlenia a rozvojových osí.

- Navrhuje zmierniť urbanizáciu prírodnej časti krajiny vďaka preferencii využívania existujúcich rozvojových aktivít v zastavanom území sídiel.
- Usiluje sa znižovať negatívne vplyvy dopravy na obytné prostredie, vzhľadom na navrhované riešenia integrovaných sídelných zoskupení, trasovanie hlavných cestných koridorov mimo zastavané územia obcí historického alebo vidieckeho charakteru, ako aj vzhľadom na navrhované riešenia v oblasti integrovanej verejnej dopravy.
- Trasovaním nových koridorov nadradenej dopravnej infraštruktúry národného či nadregionálneho významu vytvára aj nové stresové javy, ktoré je potrebné následne podľa lokálnych podmienok zmierňovať alebo kompenzovať.
- Požiadavkami na zohľadnenie potreby rekultivácie environmentálnych záťaží, starých skládok odpadov, ako aj systému moderného odpadového hospodárstva, založeného na technologicky moderných a environmentálne prijateľných riešeniach, myslí aj na budúce generácie.

NAVRHOVANÉ OPATRENIA NA PREVENCIU, ELIMINÁCIU, MINIMALIZÁCIU A KOMPENZÁCIU VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE

Opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie musia vychádzať predovšetkým z princípov (trvalo) udržateľného rozvoja. Z hľadiska dosiahnutia udržateľného rozvoja regiónov treba za základný strategický cieľ považovať zabezpečenie takého socioekonomického rozvoja, ktorý je zameraný na dosiahnutie kvalitnej životnej úrovne obyvateľstva, na elimináciu starých a na prevenciu vzniku nových environmentálnych problémov, a ktorý je v súlade s prírodným, sociálnym a ekonomickým potenciálom regiónu.

V úrovni územnoplánovacej dokumentácie celého samosprávneho kraja možno opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie definovať len rámcovo v podobe regulatívov a zásad. Z hľadiska zabezpečenia funkčného systému ekologickej stability územia, ako i z hľadiska zvýšenia priestorovej stabilizácie územia je potrebné realizovať nasledovné ekostabilizačné opatrenia:

- Podporovať zachovanie a rozvoj plôch a línií krajinnej zelene, zabezpečujúce retenciu vôd v krajine, zvyšujúce ekologickú stabilitu poľnohospodárskej pôdy, ako aj umocňujúce estetické dotváranie krajiny.
- Realizovať hydrologické opatrenia na zlepšenie hydrického režimu územia – zabezpečiť renaturalizáciu a revitalizáciu vodných tokov a ich brehových a sprievodných porastov.
- Vytvoriť na poľnohospodárskych plochách prvky krajinnej zelene s vysokým stupňom diverzity.
- Výsadby v blízkosti prvkov ÚSES alebo ich súčasti, navrhnúť ako prírode blízke spoločenstvá s dominantným zastúpením autochtónnych drevín.
- Vylúčiť zásahy v mokraďových spoločenstvách, ktoré ohrozujú existenciu týchto plôch (odvodňovanie pozemkov v blízkosti mokradí a pod.).
- Výšiť podiel súvislých porastov nelesnej stromovej a krovinnej vegetácie.
- Podporovať zachovanie ekologicky významných fragmentov lesov s malými výmerami v poľnohospodársky využívanej krajine, zvyšovať ich ekologickú stabilitu prostredníctvom ich obnovy dlhovekými pôvodnými drevinami podľa stanovištných podmienok.
- Eliminovať šírenie nepôvodných a inváznych druhov rastlín a drevín do krajiny.
- Vytvárať územnotechnické podmienky pre realizáciu výsadby ekologicky vhodných druhov drevín v nivách riek, na plochách náchylných na eróziu a pri prameniskách, podporovať zvýšenie podielu nelesnej stromovej a krovinovej vegetácie (hlavne pozdĺž tokov, kanálov a ciest a v oblasti svahov Podunajskej pahorkatiny).
- Podporovať, aby podmáčané územia s ornou pôdou v oblasti Podunajskej roviny a pahorkatiny, boli upravené na trvalé trávne porasty, resp. zarastené vlhkomilnou vegetáciou.

Pre strategický dokument bol podľa §19 ods. c) zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov bol v predchádzajúcej etape spracovaný aj Krajinnoekologický plán, ktorý formuloval aj ďalšie špecifické opatrenia na zabezpečenie ekologickej stability a biodiverzity, na ochranu prírodných a kultúrno-historických zdrojov, na zlepšenie kvality životného prostredia a ochranu zdravia obyvateľstva, ako aj na zlepšenie pôsobenia štruktúry vnímania krajiny. Hoci majú často lokálny, resp. až organizačný charakter, sú primerane metodiky tvorby územného plánu na regionálnej úrovni v strategickom dokumente zohľadnené.

VÝBER OPTIMÁLNEHO VARIANTU

Územný plán sa v etape konceptu riešenia posudzuje v zmysle zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Podľa § 9 ods. 6 písm. a) Zákona č. 24/2006 Z. z., ako aj v kontexte rozsahu hodnotenia príslušného úradu životného prostredia, je tak prílohou konceptu územného plánu regiónu Správa o hodnotení strategického dokumentu SEA.

Následne prebehnú dve paralelné prerokovania. Podľa stavebného zákona bude prerokovaný variantný návrh strategického dokumentu, ktorým je koncept Územného plánu regiónu NK, a podľa Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie bude prerokovaná Správa o hodnotení strategického dokumentu. Oba procesy spolu so všetkými pripomienkami budú vyhodnotené. Následne bude spracovaný odborný posudok k správe o hodnotení územnoplánovacej dokumentácie a následne aj Záverečné stanovisko z posúdenie strategického dokumentu.

Výsledok procesu posudzovania by mal byť formulovaný v Záverečnom stanovisku z posúdenia strategického dokumentu od Okresného úradu Nitra - odbor starostlivosti o životné prostredie. Záverečné stanovisko bude vydané na základe správy o hodnotení, odborného posudku a súboru stanovísk všetkých subjektov zúčastnených v procese posudzovania vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie, ako aj v zmysle prerokovania vlastného územného plánu. Zároveň možno očakávať, že záverečné stanovisko v prípade potreby odporučí do územného plánu zapracovať, prepracovať alebo upraviť aj konkrétne pozmeňujúce návrhy. Výstupy z posúdenia strategického dokumentu budú zapracované do Územného plánu regiónu v nasledujúcej etape invariantného Návrhu riešenia.

Keďže Návrh územného plánu regiónu bude v zmysle Stavebného zákona opätovne prerokovaný, dotknuté orgány budú mať možnosť skôr požadované a akceptované odporúčania aj odkontrolovať a v prípade potreby vzniesť ďalšie podnety. Týmto spôsobom vznikne návrh územného plánu regiónu, upravený podľa vyhodnotenia pripomienok k návrhu.

Územný plán regiónu Nitrianskeho kraja tak vznikne ako kolektívna dohoda všetkých aktérov územného plánovania.

Ani jedno variantné riešenie strategického dokumentu nevyvoláva predpoklad zvýšeného nehospodárneho využívania prírodných zložiek. Oba varianty zachovávajú pôvodný prírodný ráz krajiny, rešpektujú v plnej miere prírodné a kultúrno-historické zdroje na území Nitrianskeho kraja, čím vytvárajú predpoklad pre zachovanie celkovej ekologickej stability. Do popredia sú v oboch variantoch strategického dokumentu kladené témy udržateľnosti, ochrany vodných zdrojov, racionálne využívanie ornej pôdy, no najmä potreba reagovania na klimatické zmeny.

Polycentrický variant priestorový rozvoj umierňuje v kontexte regresívneho demografického vývoja a rozvoj hospodárstva a sociálnej infraštruktúry alokuje na udržateľných princípoch tam, kde je to relevantné. Stanovuje 9 národných centier, 7 nadregionálnych a 68 regionálnych centier, ktoré by mali do budúcna rovnomerne a vyvážene saturovať potreby nie len svojich obyvateľov, ale aj rezidentov zvyšných 267 obcí kraja. Vytvára tak vyváženú štruktúru centier osídlenia, čím minimalizuje dopravné toky a nútenú mobilitu obyvateľov. Akceptáciou hierarchického systému osídlenia znižuje taktiež rozsah nadradenej technickej infraštruktúry a znižuje tak aj energetickú náročnosť, čo má sekundárne priaznivý vplyv na životné prostredie. Sústreďuje sa na intenzifikáciu urbanizovaných území, čím minimalizuje negatívne vplyvy na okolitú krajinu. Podporuje zahusťovanie nezastavaných prieluk, ale aj podporuje regeneráciu nevyužívaných území, čím efektívnejšie chráni pôdu a minimalizuje jej potenciálne nové zábery.

Autoprofilačný variant ponecháva právomoci mestám a obciam bez vonkajších intervencií, pričom usmerňuje len konfliktné záujmy sídiel. Predpoklad ďalšieho územného rozvoja je založený na princípe prolongácie doterajšieho vývoja. Región formuje kumuláciou lokálnych rozvojových aspektov jednotlivých obcí. Na báze subsidiarity je síce otvorenejší a solidárnejší, avšak bude spájaný s vyššou mierou exploatácie sídiel do okolitej krajiny, resp. so značnejšími zábermi pôdy. Suburbanizačné procesy tento variant neusmerňuje, ale skôr dopomáha prirodzeným koncentračným javom v sídlach, ktoré sa dokážu presadiť v konkurenčnom prostredí miest a obcí kraja. Neusmerňovaným územným rozvojom sa spravidla zvyšuje nútená mobilita obyvateľov, zvyšuje sa náročnosť na nadradenú technickú infraštruktúru a energetickú spotrebu. Autoprofilačný variant je síce hospodársky liberálnejší, funkčne i priestorovo diverzifikovanejší, no svojou hodnotovou pluralitou vytvára nevyvážené predpoklady rozvoja regiónu ako jednotného harmonického celku.

Celková výmera plôch záberov (t. j. poľnohospodárska aj nepoľnohospodárska pôda) sa odhaduje:

- Pri autoprofilačnom variante na 1 391 ha. Z toho sa predpokladá záber na poľnohospodárskej pôde o výmere 1 301 ha.
- Pri polycentrickom variante na 1 472 ha. Z toho sa predpokladá záber na poľnohospodárskej pôde o výmere 1 371 ha.

Autoprofilačný variant sa javí ako menej vhodnejší variant voči novým požiadavkám na zachovanie a ochranu krajiny a jej prvkov, čím zvyšuje riziko neekonomických tokov médií, tovarov a ľudí, a to aj napriek tomu, že vykazuje menší rozsah záberu pôdy. Obsahuje však aj množstvo kvalitatívnych aspektov z lokálnej polohy, ktoré je potrebné pre územný rozvoj kraja v návrhu územného plánu ďalej zužitkovať.

Polycentrický variant je zodpovednejší a udržateľnejší voči verejným zdrojom, pričom vytvára zvýšenú potrebu usmerňovania a koordinovania územného rozvoja z polohy decíznej sféry, a teda je spojený s vyššou mierou urbanistických a regionálno-politických intervencií. Polycentrický variant má širší a lepší záber v horizontálnych súvislostiach územia kraja, ako aj vo vertikálnych vzťahoch a väzbách sektorálnych politík komplexného priestorového rozvoja. Je ekologicky citlivejší, urbanisticky vyváženejší a hospodársky prijateľnejší, no najmä voči krajine šetrnejší, na základe čoho sa javí ako vhodnejší variant.

Na základe komplexného hodnotenia predpokladaných vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie, vrátane zdravia a odhad ich významnosti, v kontexte porovnania variantov zohľadňujúcich ciele a geografický rozmer strategického dokumentu, vrátane porovnania s nulovým variantom, možno záverom do etapy Návrhu Územného plánu regiónu Nitrianskeho kraja odporučiť na dopracovanie polycentrický variant.

Správa o hodnotení strategického dokumentu odporúča do nasledujúcej etapy územného plánu regiónu rozpracovanie polycentrického variantu urbanistickej koncepcie, ktorá môže byť na základe výsledkov verejných prerokovaní v prípade niektorých územných častí kraja valorizovaná aj o aspekty z autoprofilačného variantu.

Inštitút priestorového plánovania.

November 2021.